

MINISTARSTVO ODBRANE

Generalštab Vojske Crne Gore

Gospodin Dragutin Dakić, načelnik Generalštaba

Podgorica, 3.3.2020.

Poštovani gospodine Dakiću,

obraćamo Vam se povodom Vaših nedavnih izjava u svojstvu načelnika Generalštaba Vojske Crne Gore da ne odobravate učešće službenika Vojske na litijama, kao i saznanja da Generalštab Vojske Crne Gore poziva službenike Vojske na raport zbog odlaska na litije.

Želimo da istaknemo da Zakon o Vojsci u članu 60 dozvoljava službenicima Vojske da prisustvuju protestnim, stranačkim i drugim političkim skupovima bez uniforme. Iako ovaj zakon načelno zabranjuje „ispoljavanje političkih uvjerenja“ (čl. 18 st. 2), kao i Zakon o državnim službenicima (član 9), nijedan od ovih zakona te pojmove ne definiše. Prema tome, i ako se smatra da litije nisu samo vjerski skup, nego protestni skup političkog karaktera, pripadnici snaga bezbjednosti mogu da prisustvuju takvom okupljanju pod uslovom da nisu uniformisani.

Apelujemo na Generalštab Vojske Crne Gore da ovo ima u vidu i ne proziva službenike Vojske koji u civilu, van radnog vremena, prisustvuju litijama.

Međunarodni ugovori o ljudskim pravima dozvoljavaju državama da ograniče slobode izražavanja i okupljanja pripadnicima bezbjednosnih snaga (Evropska konvencija o ljudskim pravima čl. 11 st. 2, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima čl. 21 st. 2) kada je to neophodno za ostvarenje legitimnih ciljeva, posebno zbog očuvanja političke neutralnosti tih snaga. Države su dužne da to ograničenje odgovarajuće preciziraju zakonom, da bi pripadnici vojske i policije u skladu s tim mogli da predvide kako će se zakon primjenjivati i usklade svoje ponašanje. U svojoj zakonodavnoj praksi, države različito tretiraju ovo pitanje, neke su manje, a neke više restriktivne.

U Crnoj Gori, član 9 Zakona o državnim službenicima i namještenicima obavezuje državne službenike i namještenike da „poslove“ vrše politički neutralno i nepristrasno, u skladu sa javnim interesom, kao i da se „uzdržavaju od javnog ispoljavanja svojih političkih uvjerenja“.

Zakon o Vojsci takođe načelno propisuje „dužnost vojnih službenika da se uzdržavaju od javnog ispoljavanja političkih uvjerenja“, ali izričito dozvoljava prisustvo „protestnim ili političkim skupovima i drugim aktivnostima koje nisu u vezi sa vršenjem službe u vojsci“, pod uslovom da se tim skupovima ne prisustvuje u uniformi (čl. 60). Gotovo je ista situacija sa Zakonom o unutrašnjim

poslovima, koji službenicima MUP-a i UP zabranjuje članstvo u političkoj partiji i političko djelovanje (čl. 94 st. 2), ali, kao i Zakon o Vojsci, dozvoljava prisustvo „stranačkim i političkim okupljanjima“ ako se na njima ne nosi uniforma (čl. 94 st. 3).

Kako termini „javno ispoljavanje političkog uvjerenja“ i „političko djelovanje“ nijesu definisani ni jednim zakonom, dok je prisustvo „protestnim ili političkim skupovima“ odnosno „stranačkim i političkim okupljanjima“ Zakonom o Vojsci i Zakonom o unutrašnjim poslovima dozvoljeno bez nošenja uniforme, ne može se smatrati da su takva ponašanja nezakonita.

Međutim, ostaje nejasno da li se ostale aktivnosti, kao što je isticanje fotografija litija na društvenim mrežama i komentarisanje litija i fotografija, mogu smatrati zabranjenim „ispoljavanjem političkih uvjerenja“ i „političkim djelovanjem“, s obzirom na to da ovi pojmovi nisu definisani. Apelujemo da se založite za to da se ovi zakonski termini odgovarajuće preciziraju, da bi ovi zakoni, koji službenicima bezbjednosnih službi ograničavaju ljudska prava, zadovoljili standard „predvidljivosti“, koji zahtijeva da zakon kojim se ljudska prava ograničavaju bude odgovarajuće precizan da bi se moglo predvidjeti kako će se primjenjivati i da bi se sprečila proizvoljna, tj. preširoka primjena ograničenja (vidi npr. presudu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Rekvenyi v. Hungary*, 1999).

Ovo tim prije što Zakon o Vojsci kao disciplinski prestup propisuje „povredu propisa o zabrani političkog djelovanja“ (čl. 157 stav 1 tačka 23) i predviđa disciplinsku kaznu u vidu nemogućnosti napredovanja, odnosno smanjenja zarade, smjenjivanja sa dužnosti u Vojsci, itd. Kodeks vojne etike takođe ne daje pojašnjenja, već ponavlja zakonsku odredbu da se služba u vojsci vrši politički neutralno (tač. 5 st. 1), obavezuje na uzdržavanje od svakog ponašanja koje može imati negativan uticaj na ugled Vojske i odnose u Vojsci (tač. 5 st. 6), a zabranjuje prisustvo ili učešće samo u onim aktivnostima i događajima na kojima se promoviše netrpeljivost prema drugim licima ili diskriminacija, šalju poruke mržnje ili uvrede ili se izražava netolerancija, i koje su javno i moralno neprihvatljive (tač. 8).

Na kraju, koristimo priliku da Vas informišemo da ćemo u okviru projekta „Okupljanja za ljudska prava: Sloboda javne riječi u javnom prostoru“ koji naše dvije organizacije sprovode uz podršku Evropske unije kroz Instrument za demokratiju i ljudska prava, Program za Crnu Goru 2018, nastaviti da pratimo i podstičemo slobodu mirnog uživanja ovog prava u Crnoj Gori.

S poštovanjem,

Tea Gorjanc Prelević,
Izvršna direktorica
NVO Akcija za ljudska prava

Stevo Muk,
Predsjednik Upravnog odbora
NVO Institut alternativa